

Директивата за наблюдение на почвите – за по-здрави и устойчиви почви в Европа

Автор(и): Растителна защита
Дата: 01.12.2025 Брой: 12/2025

В края на септември Европейският парламент (ЕП) прие Директивата за мониторинг на почвите, която цели до 2050 г. всички почви в ЕС да бъдат в добро здравословно състояние. Мярката е част от амбицията на Съюза за „нулево замърсяване“ и въвежда по-хармонизирана система за наблюдение на почвеното качество, без да създава нови задължения за фермерите и горските стопани. Това е ключова стъпка към по-здрави и по-устойчиви почви, които са жизненоважни за продоволствената сигурност, чистата вода и околната среда.

Здрави почви за здрави храни и устойчиво земеделие

По данни на Европейската комисия (ЕК), между 60 и 70% от почвите в ЕС са в нездравословно състояние – вследствие на урбанизация, интензивно земеделие и климатични промени. Това влошава производителността на земеделските земи и увеличава разходите за възстановяване на екосистемите, които се оценяват на поне 50 млрд. евро годишно.

Новият закон ще гарантира, че всички държави членки ще наблюдават и оценяват състоянието на своите почви, използвайки общи критерии за физическите, химичните и биологичните показатели на почвеното здраве.

Съгласно директивата държавите членки ще създадат системи за мониторинг за оценка на физическото, химичното и биологичното състояние на почвите на своята територия въз основа на обща методология на ЕС. Те редовно ще докладват на Комисията и на Европейската агенция за околна среда за състоянието на здравето на почвите, усвояването на земя и замърсените терени, като гарантират, че са налице съпоставими данни в целия ЕС и че могат да бъдат предприети координирани действия за справяне с деградацията на почвите. Ще бъдат предприети и стъпки за мониторинг на замърсители, които пораждат все повече безпокойство, като PFAS („вечните химикали“)*, пестициди и пластмасови микрочастици.

Директивата не налага нови задължения на земеделските производители и собственици на земя. Вместо това, страните членки ще трябва да осигурят подкрепа и консултации за фермерите, за да подобрят устойчивостта и здравето на почвите.

Подкрепата може да включва обучения, независими съвети, научноизследователски дейности и кампании за повишаване на осведомеността относно ползите от опазването на почвите. Освен това, държавите ще оценяват редовно финансовите разходи за фермерите и горските стопани, свързани с подобряване на почвеното здраве.

Карта на потенциално замърсените почви

До 10 години след влизането в сила на директивата, всяка държава от ЕС ще трябва да изготви публичен регистър на потенциално замърсени терени и да предприеме действия при риск за човешкото здраве или околната среда.

Ще бъде създаден и списък за наблюдение на нововъзникващи вещества, които могат да представляват заплаха за почвите, включително PFAS („вечните химикали“) и пестициди.

Директивата ще влезе в сила 20 дни след публикуването му в Официалния вестник на ЕС, а държавите членки ще имат три години за въвеждането му.

Трудният път към законодателна рамка за закон за мониторинг на почвите в ЕС

Въпреки че много законодателни актове и инструменти на политиката на ЕС имат отношение към опазването на почвите, за почвите липсва специална законодателна рамка на равнището на ЕС, каквато съществува за други ключови екосистеми (вода, въздух, морска среда). През ноември 2021 г., като част от Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г., Комисията прие нова стратегия на ЕС за почвите, чиято основна цел е до 2050 г. всички почви в ЕС да бъдат в добро състояние. Стратегията също посочва липсата на специално законодателство на ЕС като основна причина за деградацията на почвите. Като решение на този въпрос, през юли 2023 г. Комисията предложи Закона за мониторинга на почвите.

**Състоящата се от повече от 4700 химикала група на перфлуорираните и полифлуорираните алкилни вещества (PFAS) включва широко използвани изкуствени химикали, които се натрупват с времето в човешкия организъм и в околната среда. Тези вещества са известни като „вечни химикали“, защото са изключително устойчиви в околната среда и в човешкия организъм. Те могат да причинят здравни проблеми като увреждания на черния дроб, заболявания на щитовидната жлеза, затлъстяване, репродуктивни проблеми и рак.*

Още по темата:

Първият европейски закон за здравето на почвите – на път ли е да стане реалност?